Raport diagnostic sectorial:

Literatură, edituri și publicații

Diagnostic, poziționare și recomandări strategice pe baza consultării de specialist.

Notă metodologică

Prezentul raport sintetizează consultarea de specialist realizată pentru fundamentarea **Strategiei Culturale a Municipiului București 2027–2036**, domeniul *literatură, edituri și publicații*. Sursele sunt (1) interviul semi-structurat realizat online pe 20 iulie 2026 (durata: 1h14) cu **Lidia Bodea**, consilier editorial, director general al Editurii Humanitas (2007-2026) și Vicepreședinta Asociației Editorilor din România, (2) chestionarul preliminar completat de specialistă, care include evaluarea comparativă a priorităților *Strategiei Culturale a Bucureștiului 2016–2026*, (3) setul de completări scrise transmise de specialistă ulterior interviului, cuprinzând estimări proprii privind structura rețelei de librării din București în 2026 comparativ cu 2010–2011, ponderea suprafeței efectiv dedicate cărții, rețeaua de filiale a Bibliotecii Metropolitane București și o comparație cu Parisul, (4) documentul de răspunsuri pregătit de specialistă pentru ancheta anuală despre piața de carte realizată de revista Forbes, document care consolidează poziții exprimate public de-a lungul intervalului 2015–2026 și care a fost pus la dispoziția echipei de cercetare, (5) comunicatul public al Asociației Editorilor din România din 2025 privind impactul măsurilor fiscale asupra pieței de carte, precum și cadrul normativ invocat în acesta: Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, legea bibliotecilor, Legea nr. 186/2003 privind cultura scrisă, Legea nr. 315/2006 privind stimularea achiziționării de cărți și Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar.

Interviul a urmat ghidul în cinci blocuri tematice utilizat pentru toate cele 12 domenii consultate, asigurând comparabilitatea. Afirmațiile din raport reflectă perspectiva specialistei consultate; acolo unde există surse documentare, acestea sunt indicate.

Raportul a fost transmis către specialist pentru completare și validare.

1. Diagnoza sectorului

1.1. Caracterizare generală

Întrebată să caracterizeze starea actuală a domeniului în București, specialista a refuzat inițial încadrarea într-una dintre categoriile propuse, descriind situația ca un amestec între creștere, stagnare și declin, pe motiv că domeniul reunește tipuri foarte diferite de operatori, fiecare cu propriul regim de funcționare și propriul ritm economic. **Ecosistemul cărții cuprinde edituri, librării, distribuitori, biblioteci, târguri, festivaluri și publicații, iar acestea nu evoluează sincron.**

Cu această rezervă asumată, **evaluarea de ansamblu este de declin.** Trei argumente au fost invocate explicit: dispariția unor librării, dispariția unor festivaluri dedicate literaturii și cărții și activitatea modestă a bibliotecilor de cartier și de comunitate. Este de reținut că toate cele trei argumente privesc infrastructura de proximitate și infrastructura de eveniment, nu producția editorială propriu-zisă. **Diagnosticul specialistei nu vizează capacitatea de a produce carte, ci capacitatea orașului de a o pune în circulație și de a construi public în jurul ei.**

Punctele forte identificate sunt concentrate și, în bună măsură, ambivalente. Bucureștiul dispune de cele două târguri de carte care funcționează ca motoare ale vieții editoriale, de câteva librării de referință, de un festival dedicat poeziei și de un muzeu al literaturii cu activitate consistentă. Bucureștiul este, de asemenea, locul unde se concentrează specialiștii domeniului și vârfurile profesionale, iar în lunile de vârf oferta de evenimente este atât de densă încât devine ea însăși dificil de parcurs.

Aceste puncte forte sunt însă însoțite de o vulnerabilitate structurală formulată explicit: **centralismul**. Aproximativ 34% din vânzarea de carte la nivel național se concentrează în București. Specialista a caracterizat acest lucru drept favorabil capitalei și profund nefavorabil României, iar concluzia sa este că viața culturală a Bucureștiului depinde, la rândul ei, de vitalitatea culturală a restului țării. Formularea sintetică folosită în interviu — că **Bucureștiul este „altă țară decât România”** — descrie o concentrare care nu produce automat masă critică, ci poate produce izolare.

1.2. Rețeaua de librării: contracție cantitativă și denaturare funcțională

Completările scrise transmise de specialistă oferă cea mai detaliată imagine cantitativă disponibilă asupra rețelei de librării din București. Comparația vizează anul 2026 și intervalul de referință 2010–2011.

Rețea / operator	2010–2011	2026	Observație
Centrul de Librării București (CLB)	53–55	31	Cea mai mare contracție în valoare absolută
Cărturești	4	13	Singura creștere semnificativă
Humanitas	3	6	Creștere moderată
Diverta	7	0	Ieșire din piață
Librarium	1	2	Creștere marginală
Librarul Dulimex	2	2	Stabil
Bookzone	0	2	Intrare nouă în retailul fizic
Compas	—	1	Operator unic
Eminescu	—	1	Operator unic
Librării particulare independente	5–6	2–3	Reducere la aproximativ jumătate
TOTAL estimat	cca 80	cca 60	Scădere de aproximativ 25%

Datele sunt estimări ale specialistei, nu rezultatul unui registru oficial.

Cifra agregată — o scădere de la aproximativ optzeci la aproximativ șaizeci de librării în cincisprezece ani — subestimează însă amploarea fenomenului, pentru că maschează o transformare calitativă mai gravă. Potrivit aceleiași surse, prea puține **dintre unitățile existente în 2026 au cel puțin cincizeci la sută din suprafață dedicată efectiv cărții**. Aceasta înseamnă că destul de mult din rețeaua nominală de librării a Bucureștiului este alcătuită din librării propriu-zise, restul fiind spații mixte în care cartea coexistă cu papetăria, cadourile, obiectele decorative sau alte categorii de produse.

Situația librăriilor de cartier este cea mai critică. Din cele douăzeci și nouă de unități de proximitate operate de CLB - Centrul de Librării București, în aproximativ jumătate oferta de carte nu depășește cinci sute de titluri, la care se adaugă cele două-trei librării particulare, cu o ofertă la fel de restrânsă. Aceeași observație apare și în chestionarul preliminar, unde specialista descrie librăriile de cartier drept, în cel mai bun caz, papetării cu câteva cărți, subliniind că tocmai librăria este nucleul în jurul căruia se poate forma o comunitate.

Explicația avansată în interviu pentru această denaturare este economică și ține de costul spațiului. Operatorul care deține cele mai multe spații de proximitate a fost

nevoit să le transforme în papetării cu componentă de carte sau să le închirieze și subînchirieze, pentru că modelul de librărie nu susține nivelul chiriilor de piață. Comparația formulată de specialistă este că **o librărie nu poate plăti chiria pe care și-o permite o sală de jocuri de noroc.** De aici derivă una dintre propunerile centrale ale consultării: intervenția publică necesară nu este subvenția directă, ci accesul la spațiu la o chirie diferită de cea de piață.

Specialista a propus, ca instrument de diagnostic public, un exercițiu comparativ simplu: numărul de librării existente în București în anul 2000 față de 2026, pus alături de numărul de săli de jocuri de noroc, case de amanet și farmacii deschise în același interval pe aceleași bulevarde. Exercițiul are valoare de indicator al modului în care se distribuie spațiul comercial de la stradă într-un oraș.

1.3. Bibliotecile publice și legea neaplicată

Rețeaua de biblioteci publice este singurul segment al infrastructurii care nu s-a contractat. Potrivit completărilor scrise, Biblioteca Metropolitană București operează douăzeci și nouă de filiale de împrumut, iar specialista nu are cunoștință de închideri permanente, ci doar de închideri temporare pentru renovări sau alte motive punctuale.

Stabilitatea rețelei nu se traduce însă în funcționalitate. **Problema semnalată nu este numărul de filiale, ci volumul achizițiilor de carte nouă.** Biblioteca Metropolitană realizează achiziții anuale, dar, în aprecierea specialistei, acestea sunt foarte mici și este incert în ce măsură respectă pragul legal. Legea bibliotecilor prevede o obligație de înnoire anuală a fondului de carte, exprimată ca număr minim de volume raportat la mia de locuitori — pragul de cincizeci de cărți noi la mia de locuitori este cel invocat în comunicatul Asociației Editorilor din România.

Pe de altă parte, nerespectarea acestei obligații nu antrenează nicio consecință. Din perspectiva strategiei culturale, acest capitol are o particularitate importantă: este un domeniu în care municipalitatea deține deja pârghia integrală. Biblioteca Metropolitană București se află în subordinea Primăriei Municipiului București, iar **volumul achizițiilor de carte nouă este o decizie bugetară locală**, nu o problemă de politică națională.

1.4. Economia sectorului: fiscalitate, vânzări și structura finanțării

Contextul economic în care are loc consultarea este unul de contracție accelerată. Specialista a indicat o scădere a vânzărilor de carte de aproximativ 30% față de

august 2025, argumentând că, pe o piață de dimensiunile celei românești, o astfel de scădere depășește pragul de suportabilitate.

Structura finanțării este descrisă fără echivoc: pe zona de edituri și librării, sectorul este abandonat de instrumentele de politică publică. Specialista a formulat, prin comparație cu practici din alte state, trei categorii de instrumente absente:

- programe de sprijin instituțional pentru deschiderea de librării;
- punerea la dispoziție de către administrațiile locale a unor spații proprii cu chirie zero sau redusă în primul an de funcționare;
- vouchere culturale finanțate din bugetul local, orientate către categorii de public prioritare, precum elevii de liceu.

În privința finanțării prin Administrația Fondului Cultural Național, evaluarea este nuanțată. Fondul sprijină proiecte din zona cărții, dar regulamentul este conceput pentru organizații neguvernamentale și asociații, nu pentru societăți comerciale. Argumentul specialistei nu privește dificultatea administrativă a aplicațiilor, ci incompatibilitatea de fond: **o editură are nevoie de profit pentru a reinvesti în proiecte viitoare, iar arhitectura finanțării publice nu recunoaște acest mecanism.** Aceasta este o observație structurală relevantă pentru orice viitor instrument municipal de finanțare a sectorului cărții, care este majoritar organizat sub formă de societăți comerciale.

A doua barieră economică semnalată privește costul spațiului pentru evenimente. Chiriile de acces la spații pentru evenimente organizate de edituri și librării sunt considerate exorbitante și nu pot fi amortizate, întrucât aproape toate aceste evenimente sunt gratuite pentru public. Specialista a semnalat aici și o particularitate a pieței românești: lansările de carte și chiar lecturile în avanpremieră cu public, remunerate în alte state europene, sunt susținute gratuit de autori, în timp ce publicul intră liber, iar întregul cost logistic este acoperit de editură sau de librărie.

Un exemplu concret al fragilității finanțării publice a fost oferit pentru ediția din 2026 a *Bookfest*: finanțarea inițială din partea Ministerului Culturii a fost redusă masiv, deși târgul figurează pe lista proiectelor strategice ale ministerului, iar ediția aniversară de douăzeci de ani a putut fi dusă la capăt doar cu sprijinul unui partener privat.

Cadrul fiscal general este, la rândul său, o variabilă activă. Poziția publică a Asociației Editorilor din România din 2025 argumentează că măsurile fiscale care scumpesc cartea acoperă o fracțiune neglijabilă din deficitul bugetar — aproximativ 0,05% dintr-un deficit de treizeci de miliarde de lei — în timp ce accelerează o scădere a

vânzărilor deja instalată. Aceeași poziție semnalează un risc de pierdere a aproximativ 10% din punctele de distribuție la nivel național și enumeră ca fapte recente **falimentul iminent al celui de-al doilea mare distribuitor din retailul fizic, ieșirea dificilă din insolvență a celui mai mare retailer online de carte și închiderea unor librării independente de referință**.

1.5. Relația public–privat

Întrebată să caracterizeze relația dintre sectorul finanțat din bani publici și cel privat, specialista a răspuns că, exceptând cazuri punctuale, este vorba despre izolare: fiecare actor funcționează pe culoarul propriu. Cauza identificată este că parteneriatul public-privat nu a fost pus în funcțiune la nivel sistemic în România.

Modelul de parteneriat propus a fost articulat concret și nu presupune transfer financiar. În formularea specialistei, un parteneriat funcțional între Asociația Editorilor din România, ca organizator al *Bookfest*, și Primăria Municipiului București ar consta în facilitarea accesului la infrastructura de comunicare publică a orașului și în transmiterea informației despre târg către școli și licee prin intermediul instituțiilor aflate în subordinea municipalității. Este **un model de parteneriat bazat pe capacitate administrativă și pe acces la canale de comunicare, nu pe finanțare.**

1.6. Evenimente structurante și evenimente dispărute

Domeniul este structurat de un număr foarte mic de evenimente de anvergură, iar consultarea a evidențiat că lista evenimentelor dispărute este comparabilă ca lungime cu cea a evenimentelor active.

Eveniment	Profil	Perioadă	Semnificație
Bookfest	Salon internațional de carte, organizat de Asociația Editorilor din România	Mai–iunie	Motor al vieții editoriale; peste 1.000 de participanți; ediția 2026 marchează douăzeci de ani, cu finanțare publică redusă
Gaudeamus	Târg de carte	Noiembrie–decembrie	Al doilea pol al calendarului editorial; peste 1.000 de participanți
Festivalul Internațional de Poezie București	Festival dedicat poeziei	Anual	Singurul festival literar de anvergură activ în capitală, indicat ca punct forte

Eveniment	Profil	Perioadă	Semnificație
Muzeul Național al Literaturii Române	Instituție cu program de evenimente	Permanent	Remarcat pentru dinamica activității, nu doar pentru funcția patrimonială
Festivalul internațional de literatură (București)	Festival de literatură	Încetat	A migrat la Timișoara în lipsa sprijinului local; pierdere de brand pentru capitală
Gala „Bun de tipar”	Eveniment de breaslă	Încetat	Instrument de recunoaștere profesională a meseriilor editoriale
Kilipirim	Târg de carte la preț redus	Încetat	Instrument de acces economic la carte; se desfășura la Sala Dalles
Întâlniri periodice CLB - Centrul de Librării București editori–librari	Eveniment profesional	Încetat	Singurul mecanism structurat de informare a librarilor privind noutățile editoriale

Contraexemplul invocat este *FILIT - Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași*, care funcționează tocmai pentru că beneficiază de implicare și sprijin la nivel local. Specialista a formulat, pe baza acestui contrast, o recomandare de metodă: evenimentele care s-au dovedit de succes în alte orașe ar putea cunoaște o ediție de București, pentru a construi masă critică la nivel de țară. Au fost menționate ca exemple *FILIT - Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași* și *Zilele Literaturii Române* de la Chișinău, cu observația că Bucureștiul a exportat deja, la rândul său, ediții ale *Bookfest*.

1.7. Publicul, educația și formarea cititorului

Prima barieră de acces la cultură identificată în domeniu nu este economică, ci **educațională**, și se manifestă cu decalaj: ea se formează în anii anteriori momentului în care un cititor își poate hotărî și cheltui singur banii pe carte. Aceasta este teza cea mai constantă a specialistei și apare identic formulată în documentul de răspunsuri consolidate pentru ancheta Forbes, unde numitorul comun al tuturor problemelor sectorului este identificat ca fiind educația.

În privința școlii, programele școlare au fost modificate repetat fără a răspunde întrebării de fond:

cum se predă literatura astfel încât să producă cititori, nu doar promovați la examenul de bacalaureat?

Specialista a formulat explicit că nu mai consideră școala o cale realistă de formare a publicului cititor pe termen scurt, ceea ce mută greutatea către infrastructura culturală de proximitate.

A doua componentă a barierei este administrativă și ține direct de municipalitate: interesul Inspectoratului Școlar al Municipiului București pentru difuzarea informației despre evenimentele culturale s-a diminuat în timp. Aceasta este o pârghie ieftină și disponibilă, întrucât instituția se află în relație directă cu administrația locală.

Ca instrument de politică publică cu efect direct asupra pieței, specialista a indicat reintroducerea „voucherului de o sută de euro" pentru achiziția de carte de către cadrele didactice. Argumentul este că mecanismul nu trebuie construit, ci reactivat: programul a existat, a funcționat și a fost suspendat. Cadrul legal invocat este Legea nr. 315/2006 privind stimularea achiziționării de cărți sau de programe educaționale pe suport electronic, care instituia un ajutor anual echivalent în lei a o sută de euro, finanțat de la bugetul de stat prin Ministerul Educației. Potrivit documentației de context, programul a funcționat între 2007 și 2010, cu aproximativ două sute treizeci de mii de beneficiari, a fost oprit în 2010, a cunoscut o măsură punctuală de o sută cincizeci de euro în 2014, iar în anii recenți a fost înlocuit de prima de carieră didactică, în valoare de 1500 lei din care minimum 65% trebuie folosit pentru formare profesională, cartea de specialitate fiind doar una dintre destinațiile eligibile.

Un instrument similar este prevăzut deja în legislația națională — articolul 83 din Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar instituie programele naționale **„Voucherul cultural pentru elevi" și „O carte pentru fiecare"** — dar operaționalizarea acestora este, potrivit comunicatului Asociației Editorilor din România, încă în așteptare.

2. Mobilitate internațională și poziționare

2.1. Starea actuală a conexiunilor internaționale

Evaluarea conexiunilor internaționale ale domeniului a fost formulată prin imaginea unui tablou pixelat: elementele există, dar nu compun o imagine. Editurile participă la târgurile internaționale de carte, Institutul Cultural Român și institutele culturale străine

derulează activitate proprie, dar specialista nu identifică o politică sau o strategie coerentă în această zonă.

2.2. Frankfurt 2028: România ca țară invitată de onoare

Cel mai important eveniment internațional din orizontul apropiat al domeniului este statutul României de țară invitată de onoare la *Târgul de Carte de la Frankfurt*, în 2028. Contractul este semnat între Buchmesse Frankfurt și Ministerul Culturii, iar specialista precizează că accesul la acest statut nu s-a produs, din câte cunoaște, pe bază de candidatură.

Evaluarea capacității de pregătire este puternic negativă. Potrivit specialistei, la momentul interviului, în Ministerul Culturii existau aproximativ două persoane implicate în proiect, niciuna dedicată integral acestuia. Îngrijorarea de fond nu privește resursele, ci metoda: **riscul ca proiectul să fie construit fără implicarea profesioniștilor care cunosc așteptările publicului german și pot evalua ce autori pot susține întâlnirea cu acesta**. Obiectivul pe care specialista îl consideră singurul relevant este ca prezența la Frankfurt să genereze traduceri și interes editorial internațional pentru literatura română, nu reprezentare simbolică.

Deși proiectul este de competență națională, el are consecințe directe asupra Bucureștiului, unde se concentrează majoritatea editurilor, agenților și autorilor implicați. Strategia culturală poate poziționa orașul ca partener operațional al pregătirii, iar intervalul 2027–2028 coincide cu primul an de implementare a strategiei, ceea ce face din Frankfurt 2028 o oportunitate de calendar și un test timpuriu de capacitate de cooperare instituțională.

2.3. Poziționarea comparativă față de alte capitale europene

La nivelul evenimentelor de vârf, orașul este competitiv: specialista consideră că un vizitator aflat la *Bookfest*, la *Festivalul Enescu* sau la *Festivalul de Teatru* nu ar avea motive să se considere altundeva decât într-o capitală europeană. Diferența apare la contactul cu infrastructura urbană și cu transportul public, și devine structurală pe două direcții.

Prima direcție este **absența nucleelor culturale de proximitate**. Bucureștiul nu dispune de o rețea de librării de proximitate — distincte de librăriile de mall — nu are teatru de cartier funcțional, iar bibliotecile de cartier nu găzduiesc, în general, altceva decât împrumutul de carte.

A doua direcție este **absența vieții culturale în spațiul public de tip parc.** Bucureștiul dispune, potrivit specialistei, de o singură inițiativă de acest tip, de dimensiuni reduse. Modelele invocate sunt târgurile de carte în aer liber din Spania și evenimentele de tip similar întâlnite la Roma. Argumentul are dublă miză: **calitatea verii culturale pentru locuitori și oferta pentru turiști**, într-un interval în care programarea culturală a orașului este slabă.

2.4. Literatura ca activ de brand pentru București

Întrebată cum poate contribui domeniul la brandul internațional al orașului, specialista a construit argumentul pornind de la *Festivalul Enescu*, considerat exemplul demonstrat de transformare a Bucureștiului în destinație culturală. Propunerea derivată este dezvoltarea în timp a unui festival internațional de literatură la București. Argumentul de fezabilitate este că orașul găzduiește autori de notorietate internațională, iar precedentele arată că întâlnirile literare de mare vizibilitate atrag public de anvergura unui eveniment muzical major — a fost invocat ca exemplu de impact dialogul public dintre Mircea Cărtărescu și Mario Vargas Llosa și potențialul unor formate similare cu autori internaționali de primă mărime.

A doua propunere privește reorientarea geografică a cooperării literare. Specialista a formulat o critică explicită a orientării exclusive către marile culturi occidentale, argumentând că publicul român (de carte și de film deopotrivă) funcționează ca „prizonier al marilor culturi", în timp ce literaturile vecine rămân necunoscute. Modelul propus este cel al unui **eveniment construit pe axa Dunării**, pornind de la un precedent recent de cooperare curatorială româno-bulgară, extensibil către ansamblul țărilor riverane. Propunerea are avantajul de a oferi Bucureștiului o poziționare distinctivă în peisajul european al festivalurilor literare, dificil de revendicat de alte capitale.

3. Decalaje structurale și direcții strategice

3.1. Sinteza decalajelor

Întrebată ce lipsește în prezent domeniului la nivelul Bucureștiului, specialista a răspuns că, în starea actuală a pieței de carte, lipsesc toate categoriile enumerate.

- **Infrastructură de proximitate:** rețea insuficientă de librării de cartier, cu ofertă de carte redusă în jumătate dintre unitățile existente; absența unor nuclee culturale locale funcționale.
- **Infrastructură de eveniment:** absența unui festival internațional de literatură, a evenimentelor profesionale de breaslă; absența programării culturale în spațiul public de tip parc.
- **Date și statistici:** absența unui diagnostic municipal al consumului de carte și a unui registru al librăriilor; imposibilitatea de a măsura evoluția domeniului.
- **Cadru legal:** existența unei obligații legale de înnoire a fondului de carte al bibliotecilor, neînsoțită de mecanism de aplicare sau de sancțiune.
- **Finanțare:** incompatibilitatea instrumentelor publice de finanțare cu forma juridică majoritară a operatorilor din sector; absența unor programe de sprijin dedicate librăriilor.
- **Spații:** costul chiriilor comerciale, incompatibil cu modelul economic al librăriei, și costul chiriilor de eveniment, incompatibil cu modelul evenimentului cultural gratuit.
- **Competențe și formare:** absența unui sistem de formare profesională pentru meseriile cărții și a oricărei oferte structurate de formare continuă la nivelul orașului.
- **Public:** erodarea competenței de lectură, ruptura dintre sistemul școlar și oferta culturală, absența unui mecanism de comunicare instituțională către școli.

3.2. Prioritățile formulate de specialistă

Solicitată să identifice o singură problemă structurală a cărei rezolvare ar avea efecte în cascadă, specialista a indicat cota zero de taxă pe valoarea adăugată pentru carte, formulând apoi, la cerere, o ierarhie de trei priorități:

- **Cota zero de TVA pentru carte**, ca aliniere la practicile din majoritatea statelor europene — măsură invocată public de specialistă încă din 2015 și de competență națională.
- **Reintroducerea „voucherului de o sută de euro” pentru achiziția de carte** de către cadrele didactice, cu argumentul că mecanismul nu trebuie creat, ci reactivat.

- **Regândirea sistemului de distribuție a cărții**, astfel încât să privilegieze entitățile care își construiesc efectiv activitatea în jurul cărții, al evenimentelor dedicate cărții, atelierelor pentru cititorii tineri etc.

Prima prioritate este de competență națională; a doua este de competență națională, dar transferabilă ca model la nivel municipal; a treia este parțial implementabilă local, prin criteriile de acordare a oricărui sprijin municipal — de exemplu prin condiționarea accesului la spații de un prag minim al suprafeței dedicate cărții și de organizarea constantă de evenimente culturale.

3.3. Instrumente municipale posibile

Testul bugetar aplicat în interviu a produs un răspuns lipsit de ambiguitate. Întrebată unde ar direcționa o creștere cu 20% a bugetului cultural al orașului, specialista a răspuns: **librării**. Mecanismul propus nu este subvenția, ci punerea în valoare a patrimoniului imobiliar al municipalității. În formularea sa, Primăria Municipiului București deține spații care pot fi amenajate și încredințate, în regim de parteneriat public-privat, unor operatori profesioniști — administrația nu trebuie să construiască echipe de librari, ci să pună la dispoziție spațiul și cadrul.

Întrebată, invers, ce ar proteja în ipoteza unei reduceri cu 20% a bugetului, specialista a răspuns, din perspectiva ecosistemului propriu și distingând explicit această poziție de preferințele sale ca spectator, că nu s-ar atinge de **fondurile destinate achiziției de carte nouă** pentru Biblioteca Metropolitană București.

Cele două răspunsuri converg către aceeași concluzie: prioritatea de politică publică municipală în domeniul cărții este infrastructura de acces: librăria de proximitate și fondul de carte al bibliotecii publice.

4. Perspectiva 2036

4.1. De la supraviețuire la consolidare

Întrebată care vor fi temele majore ale domeniului în deceniul următor, specialista a răspuns că **supraviețuirea a devenit ea însăși o temă**. Formularea nu este retorică: ea

descrie un sector în care orizontul de planificare s-a redus la exercițiul bugetar anual, iar capacitatea de proiecție strategică s-a erodat proporțional cu marja economică.

Consultarea a beneficiat, în această privință, de un element metodologic util: un set de poziții publice exprimate de specialistă pe parcursul intervalului 2015–2026 (raportul *Forbes* dedicat editurilor) și consolidate cronologic de aceasta. Comparația arată că diagnosticul formulat de sector a rămas aproape neschimbat pe parcursul a peste zece ani, iar concluzia pe care specialista o extrage este că, dacă răspunsurile editorilor nu s-au schimbat, problema nu se află la nivelul răspunsurilor, ci al realității despre care sunt întrebați.

Această constatare are valoare de rezultat al consultării, pe două paliere. Primul este că documentează **caracterul structural, nu conjunctural, al crizei domeniului**. Al doilea, mai puțin confortabil pentru procesul de față, este că documentează o **erodare profundă a încrederii** sectorului în capacitatea autorității publice de a transforma nevoile identificate în măsuri efective. Nu este vorba despre un dezacord cu diagnosticul sau cu prioritățile formulate în documentele strategice (pe acestea specialista le confirmă), ci despre o neîncredere acumulată în etapa de operaționalizare: propunerile sunt formulate an de an, sunt înregistrate, sunt uneori preluate în documente programatice și nu sunt urmate de implementare. Pozițiile exprimate în intervalul 2020–2026 marchează explicit această erodare, de la constatarea oboselii după peste douăzeci de ani de propuneri repetate, la întrebarea dacă radiografiile anuale ale sectorului mai au vreo utilitate, până la formularea potrivit căreia nu mai există speranța că răspunsurile ar putea schimba ceva. Consecința operațională este directă: pentru acest domeniu, participarea la consultare nu mai este însoțită de o așteptare de rezultat, iar **recâștigarea încrederii nu depinde de calitatea documentului de strategie, ci de vizibilitatea primelor măsuri efectiv implementate**.

A doua direcție formulată pentru deceniul următor este de natură axiologică: necesitatea unei strategii asumate în comun de recuperare a unui set de valori de referință **„adevăr, libertate, responsabilitate față de celălalt, în absența căreia specialista consideră că mecanismele culturale rămân fără fundament.** Aceasta este o poziție de principiu, dificil de operaționalizat direct, dar relevantă pentru definirea obiectivelor de **educație culturală și de alfabetizare mediatică** ale strategiei.

4.2. Biblioteca de cartier ca infrastructură culturală de proximitate

Propunerea cea mai dezvoltată pentru orizontul 2036 privește **transformarea bibliotecilor de cartier în centre culturale vii,** capabile nu doar să împrumute carte, ci să formeze public cititor și public de eveniment cultural. Propunerea apare de două ori în interviu, în contexte diferite — o dată ca soluție la bariera educațională, o dată ca răspuns la absența nucleelor culturale de proximitate — ceea ce indică poziția sa centrală în argumentația specialistei.

Modelul propus a fost ilustrat printr-un exemplu concret dintr-un oraș mic din România, unde biblioteca publică organizează cursuri de limba engleză pentru seniori, pornind de la constatarea că populația vârstnică întâmpină dificultăți practice de comunicare, precum și cursuri de educație financiară pentru tineri. Exemplul demonstrează că modelul nu depinde de resurse mari, ci de inițiativă profesională și de un mandat instituțional care depășește funcția de împrumut.

Din perspectiva strategiei culturale, această direcție are un avantaj operațional decisiv: infrastructura fizică există deja și este stabilă. Cele aproximativ treizeci de filiale ale Bibliotecii Metropolitane București acoperă teritoriul orașului, se află în subordinea municipalității și nu au cunoscut contracția care a afectat rețeaua de librării. Aceasta face din **transformarea rețelei de biblioteci de cartier cea mai realistă direcție structurală** identificată în consultarea acestui domeniu.

4.3. Inteligența artificială, dreptul de autor și alfabetizarea mediatică

Prima temă pe care specialista a indicat-o pentru deceniul următor a fost inteligența artificială, formulată la nivel global, nu local. Din perspectiva editorială, preocuparea imediată privește primejduirea actului de creație și dificultatea de a reglementa juridic proprietatea intelectuală, într-un context în care litigiile aflate pe rol implică marii operatori, nu editurile individuale.

Preocuparea considerată mai gravă privește însă **educația**. Argumentul specialistei este că o societate cu un nivel ridicat de analfabetism funcțional nu dispune de premisele necesare pentru utilizarea cu discernământ a instrumentelor de inteligență artificială și este, în consecință, expusă manipulării.

Întrebată ce rol poate avea o strategie culturală municipală în raport cu inteligența artificială, specialista a formulat trei propuneri concrete, toate acționabile la nivel local:

- O **campanie publică de amploare împotriva manipulării informaționale**, cu prezență în spațiul public — ecrane stradale, afișaj outdoor, televiziune — pe

modelul campaniilor observate de specialistă la Chișinău în perioada premergătoare alegerilor parlamentare.

- Un **program de instruire obligatorie în instituțiile aflate în subordinea municipalității**, construit pe modelul procedural al instruirii privind protecția datelor cu caracter personal: instructaj periodic, structurat, cu raportare, nu campanie punctuală de informare.
- Un **program de alfabetizare de bază în privința legislației dreptului de autor**, adresat publicului larg, pornind de la constatarea că percepția comună asupra conținutului disponibil online nu include noțiunea de proprietate intelectuală. Specialista s-a oferit explicit să contribuie voluntar la un astfel de program.

4.4. Diagnostic și indicatori de monitorizare

Întrebată cum poate strategia culturală să susțină concret domeniul prin instrumente și mecanisme de guvernanță, specialista a indicat ca prim pas realizarea unui diagnostic corect, sub forma unui studiu sau barometru de consum cultural realizat la nivelul orașului.

Bucureștiul nu dispune de un instrument propriu de măsurare a consumului cultural, iar instrumentele naționale existente nu permit dezagregări la nivelul capitalei. Instituirea unui instrument municipal recurent de măsurare a consumului cultural se confirmă, și din perspectiva acestui domeniu, ca obiectiv strategic autonom.

Specialista a formulat, pentru domeniul cărții, întrebările de cercetare care ar trebui să structureze un astfel de diagnostic: numărul real de librării din oraș; calitatea și diversitatea ofertei; ponderea bucureștenilor care cumpără cel puțin două cărți pe an; frecvența lecturii în familie, ca predictor al formării cititorului; numărul de biblioteci școlare funcționale, distinct de spațiile de depozitare.

Întrebată ce indicatori ar urmări pentru evaluarea progresului domeniului la cinci ani, specialista a indicat trei, toți măsurabili fără instrumente noi:

- Numărul de librării din București — cu recomandarea, derivată din analiza de la punctul 1.2, de a fi însoțit de un indicator de calitate privind ponderea suprafeței dedicate cărții, diversitatea ofertei, numărul de titluri, evenimentele dedicate cărții, mai ales evenimente dedicate tinerilor, întrucât indicatorul numeric simplu nu surprinde denaturarea funcțională.
- Numărul mediu de exemplare de carte pe bon de casă, ca măsură a intensității consumului individual anual.

- Numărul de edituri prezente la cele două saloane de carte — indicator al vitalității producției editoriale, cu observația specialistei că numărul a scăzut în ediția din 2026.

4.5. Teme transversale prioritare

Solicitată să indice temele transversale critice pentru domeniu dintr-o listă propusă, specialista a selectat:

- **descentralizarea geografică și echitatea teritorial**ă;
- **digitalizarea în afara inteligenței artificiale**;
- **sprijinul pentru artiști independenți și condițiile de muncă**;
- **educația culturală și formarea publicului**;
- **patrimoniul și memoria culturală**.

Descentralizarea a fost indicată prima și a fost corelată direct cu rețeaua de biblioteci de cartier și cu librăriile de proximitate, confirmând coerența întregii argumentații.

Digitalizarea a primit o accepțiune specifică, distinctă de cea uzuală în documentele strategice: nu digitizarea patrimoniului sau prezența online a instituțiilor, ci competențele digitale de bază ale profesioniștilor din domeniu. Solicitarea este de cursuri de calificare și formare continuă validate instituțional.

Sprijinul pentru creatori independenți a fost formulat concret, sub forma unui sistem de burse.

Pe tema patrimoniului și a memoriei culturale, specialista a semnalat o problemă de selecție: **memoria culturală marcată în spațiul public al Bucureștiului — prin statui și plăci comemorative — nu reflectă ierarhia valorică a literaturii și culturii orașului.**

5. Concluzii

Consultarea sectorială pentru domeniul literatură, edituri și publicații produce un diagnostic de declin al infrastructurii de acces la carte, în contextul unei contracții economice accelerate a pieței. Rețeaua de librării a Bucureștiului s-a redus cu aproximativ un sfert în cincisprezece ani, dar reducerea numerică subestimează fenomenul deoarece în jumătate dintre librăriile de cartier oferta nu depășește cinci sute de titluri. Rețeaua de biblioteci publice este singura componentă stabilă a infrastructurii, dar funcționalitatea sa este limitată de un volum al achizițiilor de carte nouă considerat insuficient în raport cu pragul legal.

Diagnosticul specialistei nu vizează capacitatea de producție editorială, ci capacitatea orașului de a pune cartea în circulație și de a forma public. Această distincție organizează întreaga argumentație și explică ierarhia priorităților formulate: la o creștere bugetară, resursele ar merge către librării; la o reducere bugetară, ar fi protejat fondul de achiziție de carte al bibliotecii publice. În ambele ipoteze, **prioritatea este infrastructura de acces, nu evenimentele.**

Cea mai realistă direcție structurală identificată este **transformarea filialelor de cartier ale Bibliotecii Metropolitane București în centre culturale de proximitate, multifuncționale**. Această direcție are avantajul decisiv că infrastructura fizică există, este stabilă, acoperă teritoriul orașului și se află în subordinea municipalității; intervenția necesară privește mandatul, competențele și programul, nu construcția de infrastructură nouă. A doua direcție care se poate operaționaliza local este **punerea la dispoziție a unor spații municipale pentru deschiderea de librării de proximitate în regim de parteneriat public-privat,** cu criterii de eligibilitate care să prevină denaturarea funcțională documentată în prezentul raport.